

Diarienummer U2025/01015

Till

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

4 augusti 2025

Remissvar; Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37) - Utvecklingspedagogik Sverige AB

Vi har tagit del av regeringens betänkande och uppskattar att vi får möjlighet att inkomma med följande yttrande.

Utvecklingspedagogik Sverige AB (UP) är en huvudman verksam med skolor som riktar sig till elever med varaktiga och stora stödbehov, på resursskola och på anpassad skola, såväl obligatoriska som frivilliga skolformerna. Vi är även huvudman för ett antal verksamheter som lyder under LSS-lagstiftning.

Vi vill inledningsvis klargöra att vi ställer oss bakom samt delar de synpunkter som Almega Utbildning framfört i sitt remissyttrande. Den del som handlar om proportionalitetsprincipen lyfter vi särskilt fram i vårt yttrande givet den allvarliga brist som vi anser att avsaknad av proportionalitet mellan föreslagna inskränkningar och koppling mellan vinstuttag och kvalitetsbrister utgör – se nedan. Med detta yttrande vill vi i övrigt förstärka, komplettera och i vissa fall ytterligare utveckla en del av betänkandets förslag, särskilt delar som direkt påverkar resursskola och anpassad skola – och framförallt konsekvenser för elevgrupperna, utöver det som Almega Utbildning fört fram.

Utöver de inledande synpunkterna nedan yttrar sig UP över betänkandet huvudsakligen utifrån vårt uppdrag att verka inom skola för de elever som har stora behov av stöd, och ett varaktigt behov av stöd, i sin skolgång. Vi har ett särskilt fokus på elever i behov av en sådan helt anpassad lärmiljö som erbjuds på resursskola (i vårt fall för elever med stort och varaktigt stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, NPF) men även när det gäller elever på anpassad skola.

Utgångspunkten för vår bedömning av de lämnade förslagen är att det nuvarande skolsystemet haft svårt att klara uppdraget utifrån rådande förutsättningar, och med det leva upp till skyldigheten att ge nödvändigt stöd till elever tidigt under skolgången. Något som lett till en

kännbar utmaning för många elever med stora stödbehov, inte minst när detta är kopplat till en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF).

Skolsystemets nuvarande utformning gör tyvärr att elever med stora och varaktiga stödbehov först hinner misslyckas i skolan, innan tillräckliga stödinsatser övervägs, vilket allt för ofta bidrar till känslor av utanförskap, mindervärde och även psykisk ohälsa i den elevgrupp som så småningom söker sig till våra skolor.

Vår erfarenhet är att det som uppfattas som utmanande beteenden hos några av eleverna i denna grupp inte sällan uppstår på grund av brister i förståelse för funktionsnedsättningen, och brister i hur lärmiljö och stödinsatser utformats. Vi menar att det är centralt att skolsystemet som helhet utformas så att det ges utrymme för elever som har sådana stora och varaktiga stödbehov (och deras vårdnadshavare) att söka sig till skolor som har kompetens och övriga förutsättningar att möta dessa behov.

Det innebär – särskilt utifrån resurstäta skolverksamheter – att skapa möjligheter för en huvudman att kunna säkra och omfördela resurser till där de mest skapar nytta baserat på elevernas stödbehov, såväl individuella som i grupp/skola. Det gäller över hela skoldagen oavsett om exempelvis vissa årskurser eller fritidshemmet ligger i egen skolenhet. Det gäller inte minst även mellan skolenheter (med/för samma elevgrupper) där konsekvensen av de stora olikheter som råder mellan kommuner, när det särskilt gäller bedömning och beslut om ersättning, innebär att ekonomiska resurser idag måste kunna överföras till där de gör mest nytta. Begränsningar i att kunna göra detta medför – med det ersättningssystem som styrningen av dagens skola medger idag – att det kommer bli mycket svårare att kunna driva resurstäta skolverksamheter framöver, annat än i betydligt större skolenheter än vad som oftast är bra för elevgrupperna. Dessutom, med de betydande svårigheter som tillståndsprocessen ser ut idag, kommer det bli i stort sett omöjligt att få ett godkännande för en ny resursskola om verksamheter kommer behöva läggas i större skolenheter än vad som är fallet idag (givet hur osäkerheten och oförutsägbarheten ser ut kring ersättningen till resursintensiva skolor/resursskolor). Vi beskriver detta mer senare i yttrandet.

Inledande synpunkter

UP välkomnar förslag som syftar till att stärka alla barns rätt till utbildning. Vi välkomnar ambitionen att alla skolor ska drivas med hög kvalitet. Det är bra med skarpa förslag som riktar in sig mot brister i en huvudmans uppdrag att driva skola, förslag som stärker möjligheterna att verka med ekonomisk stabilitet och för att möjliggöra långsiktighet i och för verksamheterna. Vi välkomnar förslag som tillskapar nödvändiga förutsättningar för att i praktiken kunna möjliggöra skolors ansvar och uppdrag.

Utredningen föreslår omfattande ingrepp och begränsningar i fristående skolhuvudmäns ägares och lednings gängse möjligheter att förfoga över verksamhetens medel (samt utökade krav på redovisning och revision som ska ge möjlighet för utomstående att granska att dessa nya begränsningar inte överträds). Alltså kraftiga inskränkningar i den grundlags-, EU-stadge- och Europakonventionsskyddade äganderätten jämfört med vad som gäller för skolhuvudmän idag och för företag som verkar inom andra samhällssektorer.

Det finns en proportionalitetsprincip vid myndighetsutövning som för svensk del kommer till uttryck bland annat i 2 kap. 21 § regeringsformen och 5 § förvaltningslagen, men även, med mer direkt bäring på detta utredningsförslag, i Europadomstolens praxis gällande hur Europakonventionens regler om skydd för äganderätten ska tolkas i anslutna stater. Den innebär att om staterna har önskemål om att, med stöd i det allmännas intresse, göra inskränkningar i den europakonventionsskyddade äganderätten behöver proportionaliteten av detta bedömas i tre steg (jämför utredningens avsnitt 3.4.1):

1. Uppnås verkligen målet med den vidtagna/föreslagna lagstiftningen/beslutet?
2. Finns det mindre ingripande medel för att uppnå samma, legitima syfte?
3. Vilka intressen står på spel och hur viktiga är de sinsemellan?

Trots att utredningen alltså tydligt lyfter dessa förutsättningar, kan vi inte se att någon sådan proportionalitetsbedömning sedan gjorts utifrån det generella skyddet för äganderätten. Utredningen resonerar däremot i proportionalitetstermer i flera andra sammanhang, exempelvis utifrån EU:s regler om näringsfrihet och rörligheten för kapital (s. 283 f), gällande användande av vite (s. 371) och hörande av omyndiga elever (s. 416).

UP uppfattar att detta är en stor brist både i tydligheten i direktiven till utredningen och i hur den har genomförts. Kvalitetsproblem i den svenska skolan har förvisso uppdagats både i forskningen, i Skolinspektionens och kommunernas tillsynsverksamhet och av media, och det är högst angeläget att både verksamhetsutövare, tillsynsmyndigheter och lagstiftare arbetar systematiskt med att komma åt de brister som uppdagas. Men trots att brister inom skolan i enstaka, medialt uppmärksammade fall, och som en del av retoriken i det offentliga rummet, numera regelmässigt sammanknippas med "vinster i välfärden", känner vi inte till att brister i skolkvalitet eller regelefterlevnad med någon vetenskapligt förankrad metodik har kunnat kopplas till att en mycket begränsad del av utbildningssektorns omsättning tas ut i vinst av några fristående huvudmäns ägare.

Friskolornas vinstutdelning uppgår till mindre än en promille (enligt Almega Utbildnings remissyttrande) av de samlade investeringarna i verksamheten och vi ser inte att det finns visat att detta skulle vara en företeelse som påverkar utbildningskvaliteten i svensk skola negativt på ett generellt plan.

Inte heller, då eventuell vinstutdelning ändå förekommer, eller för den delen större huvudmäns möjlighet att flytta resurser mellan olika enheter i deras verksamhet, att dessa skulle vara ett större hot mot verksamhetens generella kvalitet än konsekvenser av exempelvis de osäkerheter som råder givet kommuners olikheter kring beslut och bedömning om/av stödinsatser samt om ersättning kopplat till mer stödintensiva skolverksamheter. Eller för den delen konsekvenser som uppstår utifrån ineffektivt beslutsfattande och suboptimerad resursanvändning som även uppdagas i offentlig verksamhet. Att rikta begränsande insatser ensidigt mot skolväsendets fristående huvudmän för att komma åt felaktig resursanvändning eller slöseri torde även av den anledningen vara tveksamt.

Om man inte tagit reda på att det existerar en kausalitet mellan friskoleägares vinstuttag och kvalitetsbrister inom utbildningssektorn, är det mycket svårt att hävda att de omfattande inskränkningar man vill införa i den grundlagsfästa äganderätten för att komma till rätta med

detta, är proportionerliga. Att bringa klarhet i om problemet ens föreligger och hur stort det i så fall är borde således ha varit utredningens första uppgift - och en högt prioriterad sådan.

Bemötande av några av utredningens förslag

Införandet av förbud mot vinstutdelning och värdeöverföring mellan enheter.

UP motsätter sig utredningens förslag om ett värdeöverföringsförbud. Det är en kraftig inskränkning ett företags rätt att organisera sig och det har, så vitt vi kan bedöma, inte påvisats leda till att kvaliteten i svensk skola höjs. Förslaget skulle även försvåra för fristående huvudmän med fler än en skolenhet (vilket även kan vara fallet vid en och samma geografiskt belägna/fysiska skola) att föra över överskott eller andra resurser till områden/enheter där de behövs mest eller där vårt kvalitetsarbete visat att de gör mest nytta. Ett förbud skulle av samma anledning slå hårt mot elever med omfattande stödbehov eller från svaga socioekonomiska förhållanden.

Som huvudman för flera fristående anpassade skolor/resursskolor kan UP konstatera att ett förbud mot att föra över medel mellan olika skolenheter skulle få allvarliga konsekvenser. Som bidragssystemet fortfarande är utformat, är våra verksamheters ekonomi helt beroende av att elevernas hemkommuner har såväl bedömnings- som beslutsprocesser vilka i praktiken möjliggör förutsägbar och nödvändig ersättning som följer elever med stora och varaktiga stödbehov. Dessa måste vara anpassade till/för såväl olika skolformer som skolbegrepp som exempelvis resursskola. Så ser dock inte verkligheten ut.

Trots att begreppet resursskola finns i lagstiftningen sedan några år tillbaka saknas exempelvis en tydlig norm eller styrning av en riktad ersättning till resursskola, oavsett huvudman. Olika kommuner hanterar detta mycket olika idag; från ett fåtal kommuner som har infört en riktad, och villkorad, ersättning till resursskola - om än med betydande olikhet i storlek - till kommuner som enbart skickar med ett grundbelopp. I många fall har tilläggsbeloppet varit (och i många fall fortfarande är – om än högst osäker) en betydande intächtsform för resursskola (som ett individuellt riktat tillägg utöver det organisatoriskt riktade grundbeloppet). Tilläggsbeloppet är dock inte en organisatoriskt riktad ersättning som fungerar som nödvändig och förutsägbar finansiering till resursskola. Detta är även del i problemformuleringen till utredningen om en nationell skolpengsnorm och uppdraget att ta fram en "resursskolepeng".

Som huvudman för resursskola lyder vi under det som benämns "begränsning i mottagandet". Det innebär att vi enbart får ta emot elever som har behov av särskilt stöd i våra resursskolor. En fristående huvudman får däremot inte begränsa sitt mottagande ytterligare, till elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd och som därför är formellt berättigade till tilläggsbelopp från sina hemkommuner. Nivån på ersättning (för en elevplacering) vet resursskolan i de allra flesta fall inte om innan mottagandet till skolan, förutom i de få fall där en kommun infört en riktad ersättning.

Som resursskola, liksom på anpassad skola, har vi betydligt högre fasta kostnader i givet framförallt mindre skolenheter och undervisningsgrupper (helt anpassade skolmiljöer), högre personaltäthet, förstärkt elevhälsa samt flexibla lokalmässiga lösningar. De grundbelopp som kommunerna beräknar utifrån sina genomsnittliga kostnader (alltså utifrån en elevkohort som

statistiskt sett har små eller inga behov av särskilt stöd) är helt otillräckliga för att täcka våra fasta kostnader. Även om tilläggsbeloppet inte är den organisatoriska ersättning som kan anses vara en "resurskolepeng" kan vi fortfarande (trots nya skrivningar om tilläggsbelopp i skolförordningarna) konstatera att kommunernas beslut om tilläggsbelopp skiljer sig kraftigt och svårförklarligt åt sinsemellan. De kan även variera till synes godtyckligt över tid när interna rutiner ändras eller sparkrav appliceras. Prejudicerande domar från HFD har därtill tolkat regelverket så att det blivit mycket svårt för fristående huvudmän att få rätt mot kommunerna genom att använda de lagstadgade möjligheterna att överklaga kommunernas tilläggsbeloppsbeslut.

Vi vågar påstå, givet den inriktning på skolverksamheter som vi bedriver, att dagens ersättningssystem inte fungerar. Det ger inte förutsägbarhet om ersättningar och ofta heller inte en ersättning som är nödvändig. Med de förslag som nu presenteras, i kombination med verklighetens svårberäknade intäktsflöden, ser vi betydande risker med att inte längre kunna disponera resurser (mellan skolenheter/verksamheter) så att de kan läggas där behoven är som störst.

Nyckfullheten och oförutsägbarheten kring ersättningar har genom åren uppstått även av mer akut och betydande karaktär, exempelvis då ett stort antal kommuners samtidiga tolkning av när tilläggsbelopp ska utgå ledde till ett mer eller mindre omgående intäktsbortfall som motsvarade nära 75% av verksamhetens kostnadstäckning. Med liggande förslag är det svårt att se hur vår typ av verksamhet kan ges nödvändiga förutsättningar att kunna verka, och det är inte osannolikt att nya verksamheters möjlighet att starta kommer att starkt begränsas. Detta naturligtvis till skada/nackdel för elever som har ett behov av mindre och anpassade skolsammanhang till följd av exempelvis stödbehov utifrån NPF-diagnoser, eller som uppskattar att kunna välja den pedagogiska modell vi under åren utvecklat specifikt för våra elevgrupper, eller som helt enkelt önskar utnyttja den valfrihet som är en av skollagens grundpremiss för elevflertalet. Redan idag använder en del kommuner begränsningsregler avseende skolskjuts vilket i praktiken omöjliggör för elevgrupperna att fritt kunna välja sin skola – något som elevflertalet, elever utan större stödbehov, har som en självklar möjlighet.

Det bör också konstatera att de lagda förslagen skulle medföra kraftigt ökade administrativa bördor för friskolesektorn där medel kommer att styras bort från elevnära, pedagogiska verksamheten för att i stället behöva läggas på än mer betungande administration och redovisning. Även implementeringen och övervakningen av värdeöverföringsförbudet skulle medföra ökade administrativa kostnader och arbetsbelastning för huvudmännen och de aktörer som ska bidra med tillsyn och efterlevnad av regelverket.

Det föreslagna förbudet kan därmed inte förutsättas leda till att resurser i högre grad kommer att tillföras skolverksamheter, med förhöjd kvalitet och gagn för eleverna som resultat. Istället riskerar verksamheter att inte kunna disponera medel dit de bäst behövs samt att medel går åt till ökad administration och efterlevnadskontroll.

Förbud mot värdeöverföring fattas direkt av tillsynsmyndigheten

UP motsätter sig kraftfullt förslaget att ett beslut om förbud mot värdeöverföring ska kunna fattas direkt av kommuner och Skolinspektionen. I stället bör ett sådant beslut av rättssäkerhetsskäl fattas av domstol efter ansökan av den aktuella tillsynsmyndigheten, på

motsvarande sätt som idag gäller vid beslut om vite mot verksamheter som inte följt givna förelägganden.

Skärpta krav på enskilda huvudmäns ekonomi och långsiktighet

UP ställer sig positiva till utredningens förslag i denna del.

Som huvudman även för ett antal resursskolor vill vi dock knyta detta till det resonemang om villkoren för vår finansiering som vi fört ovan. Skärpta krav på oss gällande långsiktighet och ekonomisk stabilitet måste kombineras med ett välfungerande och förutsägbart ersättningssystem. Idag finns inte ett sådant för resursskolors del – kommuner bedömer elevers stödbehov och kostnaderna för detta mycket olika och det råder oförutsägbarhet kring om vi/resursskolan kommer att få ersättning, och i vilken omfattning, för elever med stora och varaktiga stödbehov.

När det gäller tilläggsbelopp kan tidigare fattade beslut också omprövas med mycket kort varsel och tilläggsbelopp dras in trots att elevens stödbehov bevisligen kvarstår i samma omfattning som tidigare. Förvisso, vilket vi fört fram tidigare, är just tilläggsbeloppet inte en ersättningsform för resursskolans uppdrag, ansvar och organiserande, utan ska ses som möjlighet till extra nödvändig ersättning i de fallen stödbehovet är omfattande och insatserna av extraordinär karaktär. Men, dess syfte att ”träffa” elever med omfattande behov av särskilt stöd – särskilt efter ändringarna i förordningarna att tydliggöra såväl elever med funktionsnedsättning som elever i behov av helt anpassad lärmiljö – anser vi fortfarande har betydande och liknande brister som innan ändringarna (vilket vi berört ovan).

Kommunerna har därtill av rättssystemet givits ett långtgående tolkningsföreträde vad gäller bedömningar om stöd, stödinsatser och ersättningar – vilket bidragit till att ersättningssystemet för elever med omfattande och varaktiga stödbehov i praktiken inte fungerar och således inte medför någon god grund för möjligheter till stabilitet, kvalitet och långsiktighet.

Enskilda huvudmän ska i god tid informera om avveckling av fristående skolenheter

Förslaget att enskilda huvudmän i god tid ska informera om avveckling av fristående skolenheter är i grunden rimligt. Det är positivt för såväl elever som vårdnadshavare och personal att i god tid kunna planera och vidta åtgärder inför en kommande nedläggning av en skola. Samtidigt är den föreslagna gränsen 1 november året innan nedläggning en lång planeringshorisont, inte minst för små enheter. Dels är det långt ifrån säkert att de fakta som krävs för att fatta ett så pass stort beslut finns på bordet så långt i förväg. I våra verksamheter kan som ovan beskrivits avsaknad av kommuners beslut om förutsägbar och nödvändig ersättning helt ändra de ekonomiska förutsättningarna med mycket korta tidshorisonter. Om beslut om nedläggning måste tas så pass långt i förväg, riskerar det att leda till att många lärare säger upp sig och att elever byter skola, vilket i sig skulle kunna orsaka kvalitetsbrister i den utbildning som skolenheten kan erbjuda för de elever som blir kvar under den sista terminen.

Införande av sanktionsavgifter

Enligt UP:s bedömning är tydliga och förutsägbara sanktionsavgifter mot dåligt skötta verksamheter ett betydligt bättre styrmedel än generella regler om vinstbegränsning. Detta förutsätter dock att avgifterna bygger på kvalitetskrav som är tydliga och transparenta och att

regelverket utformas så risken att de drabbar alla elevers möjlighet till en god utbildning minimeras. Det måste alltså finnas en rimlighet avseende sanktionsavgiftens storlek och den orsakade skadan.

Ett sanktionssystem behöver vara legitimt, transparent och förutsägbart och bör dessutom gälla lika för alla aktörer, oavsett driftsform.

Villkor för riktade statliga bidrag

UP motsätter sig starkt dessa förslag som oproportionerliga samt att de bidrar till ett förstärkande av icke likvärdiga villkor. Generellt sett är statsbidragen en betydande del av skolans finansiering och utgör cirka 8 % av fristående huvudmäns intäkter. Detta kan ställas i proportion till överskottet för fristående skolor som ligger runt 4 % över tid, eller den genomsnittliga utdelade vinsten vilken som sagt, ligger under 0,1 %. Dessa bidrag har hittills varit en viktig del av statens styrning som syftat till att alla kommuner och friskolor ska få jämlika ekonomiska förutsättningar.

Statsbidragen har i stor utsträckning förvaltats utifrån principen lika villkor oavsett huvudman och vi menar att så bör ske även framgent. Utredningens förslag innebär tvärt om att denna finansiering ska villkoras av den enskilde huvudmannens val att genomföra värdeöverföringar, medan något motsvarande förbud att exempelvis flytta resurser mellan en förvaltnings olika delar inte föreslås för kommunala huvudmän. Förslaget innebär också att statsbidrag inte ska utbetalas om kvalitetsbrister konstaterats i en verksamhet.

Från ett elevperspektiv riskerar de förslag som gäller begränsning av statsbidrag vid kvalitetsbrister särskilt att drabba eleverna i de skolor som främst behöver resurser för sin utveckling. Många av de riktade statsbidragen har som syfte att adressera särskilda problem i skolan. Utredningens förslag innebär att en skola med kvalitetsbrister, som i synnerhet kunde behöva statsbidrag för att komma till rätta med bristerna, nekas dessa bidrag. Tror man att brister i skolan alltid kan hänföras till oseriösa huvudmän, ägare och ledning kan detta möjligen te sig som balanserade och rättvisa förslag, men det är inte osannolikt att kvalitetsbrister är förekommande även i kommunala verksamheter – och där föreslås inte att lösningen på deras eventuella kvalitetsproblem är att de ska berövas 8 % av sin finansiering.

Vi vill här kort kommentera en annan brist i flera av statsbidragens ”konstruktion”, och då specifikt utifrån en resursintensiv skolverksamhet (resursskola, anpassad skola). I många fall baseras beräkningsgrunden för bidragets storlek på antalet elever. Detta missgynnar resursintensiva skolverksamheter som har betydligt färre elever per medarbetare. Det innebär även att storleksordningen på statsbidragen ligger, för oss, runt 3-4% men det är likväl ett oproportionerligt och orättvist förslag som utredningen lagt fram.

Det kan i sammanhanget också konstateras att utredningen inte definierat vad som menas med ”kvalitetshöjande statsbidrag” och utredningen har valt att lämna denna fråga vidare till regeringen för slutlig hantering. Något som naturligtvis förvärrar att göra en bedömning av de lagda förslagen.

UP:s bedömer ändå att förslagen som rör statsbidrag riskerar att hota den existerande mångfalden av aktörer och absolut inte kommer att bidra till att öka den. Är syftet dock att

skapa ett regelverk som på några års sikt riskerar att slå ut fristående aktörer från skolsektorn kan det vara ett ändamålsenligt förslag.

Lättare att besluta om återkallelse av godkännande, statliga åtgärder för rättelse eller verksamhetsförbud

UP ställer sig bakom att det ska bli enklare för tillsynsmyndigheterna att besluta att stänga fristående verksamheter vid brister. Ett indraget tillstånd kan motiveras av att en skola trots förelägganden och viten inte åtgärdat förelagda brister och tillsynsmyndigheterna ska få ingripa med lagens strängaste sanktioner om det förekommer nya allvarliga missförhållanden i en verksamhet inom tre år efter det att ett allvarligt missförhållande tidigare föranlett myndighetens ingripande.

Vi ställer oss också bakom utredningens förslag att göra det enklare för Skolinspektionen att vidta de åtgärder som behövs i en kommunal skola, på kommunens bekostnad, samt att besluta om verksamhetsförbud för kommunala skolor.

Införande av tvångsförvaltning av fristående skolor

UP tillstyrker förslaget utifrån premissen att tvångsförvaltning endast ska användas som en sista utväg för att säkerställa att elever inte drabbas vid allvarliga missförhållanden.

Skolinspektionens rätt att intervjua elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke

UP välkomnar förslaget om att Skolinspektionen, i samband med tillsyn och kvalitetsgranskning, ska få höra elever under 16 år utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Utifrån perspektivet våra elevgrupper, där alla elever har stora stödbehov till följd av en funktionsnedsättning, önskar vi dock understryka att detta förutsätter att det införs tydliga skrivningar (vilket också förslås) om att det måste kunna antas att den intervjuade eleven inte tar skada av ett sådant samtal. Det bör också förtydligas om det förväntas vara Skolinspektionens eller skolans personal eller elevens vårdnadshavare som ska göra denna bedömning av om eleven kan riskera att ta skada.

Ikraftträdande

UP anser att utredningens förslag och dess konsekvenser är så ingripande och omfattande att de förtjänar en ordentlig beredningsprocess. Som vi betonade i inledningen uppfattar vi att hela grundpremissen för utredningen behöver utredas (alltså om de problem som utredningens förslag är ämnade att komma åt, överhuvudtaget existerar i en omfattning som gör det nödvändigt att införa omfattande begränsningar av äganderätten). Detta ska inte ska genomföras förhastat och genomförandetiden behöver därför senareläggas jämfört med utredningens förslag (1 juli 2027).

Avsaknad av tillräcklig konsekvensbeskrivning särskilt kopplat till elever med funktionsnedsättning och med stort och varaktigt behov av stöd

En effektivt stödjande skola kräver flexibilitet. Särskilt som huvudman för resursskolor och anpassade skolor för elever som har behov av en lärmiljö som är mycket svår att erbjuda i den

ordinarie grund- och gymnasieskolan, bedömer vi att det är avgörande att förslagen möjliggör ett fortsatt handlingsutrymme att kunna fördela resurser dit där de bäst behövs.

Det är viktigt att konsekvenserna av de förslag som regeringen väljer att gå vidare med är förenliga med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är därför angeläget med fördjupad analys av hur de förslag som regeringen så småningom väljer att lägga fram för riksdagen påverkar inte minst elever med en funktionsnedsättning och med ett stort behov av helt anpassad skolmiljö. Liksom hur förslagen kan komma att påverka möjligheten att driva resurstäta skolverksamheter.

Avslutningsvis

Elever med stora och varaktiga stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk diagnos är idag, och över tid, överrepresenterade i statistiken när det exempelvis gäller att inte bli behöriga till gymnasiet. Se exempelvis *Rätten till Utbildnings* statistik på <https://www.rattentillutbildning.se/statistik/>.

För att kunna leva upp till skollagens portalparagrafer och principen om en skola för alla är det angeläget att utgå från elevens förutsättningar och behov av stöd, och inte enbart utgå från omgivningens förväntningar. Det är lika angeläget att skapa nödvändiga förutsättningar för att skolor att, i praktiken, kunna möta elevernas behov av stöd. Förslagen innebär mycket starka begränsningar för en huvudman att kunna styra resurser dit de bäst behövs för uppdraget, något som vi befarar kommer drabba just resursintensiva verksamheter, och framförallt elevgrupperna med stora stödbehov, mest.

Det är därför avgörande att förslagen förstår och tar hänsyn till olikheter hos huvudmän/skolenheter/verksamheter som specifikt riktar sig till elever i behov av helt anpassad skolmiljö. Skol- och lärmiljöerna ska ge alla elever möjlighet att lyckas i skolan. Systemet ska stödja detta, inte motverka detta.

En sammanvägd tolkning av flera av de förslag som utredningarna kommit med, riktat specifikt till fristående huvudmän, är att det inte är osannolikt att dessa kan leda till betydande påverkan på förutsättningarna att ens klara av det viktiga och ansvarsfulla uppdraget som skolhuvudman. Detta utifrån förslagets direkta ekonomiska (negativa) konsekvenser liksom utifrån omfattningen och karaktären på tillkommande administrativa krav. Utifrån ett sådant perspektiv kan det kanske vara relevant att ställa frågan om det är politikens faktiska ambition att inte bara begränsa utan att även i praktiken (över tid) avveckla fristående huvudmän och aktiebolag från skolsektorn? Det vore i så fall mer ärligt att uttrycka detta samt att ta fram ”verktyg” för det snarare än att ”svälta ut” dessa med betydande risk för mycket negativ påverkan på skolsystemet som helhet, och inte minst för alla elever.

Med vänlig hälsning

Utvecklingspedagogik Sverige AB